

Oponentský posudek diplomové práce:

BcA. Pavla Perůtková,

Restaurování plastiky Stojícího horníka ze sally terreny Arcibiskupského zámku v Kroměříži a komplexní restaurátorský průzkum prostor.

Vedoucí práce: Doc. Jiří Novotný, ak. soch.

Konzultanti: MgA. Lucie Bartůňková ing. Martin Krčma

Předkládaná diplomová práce má 112 stran bez fotografií a vyobrazení. Oponentovi byla práce zaslána, po dohodě s diplomantkou, v elektronické podobě. Autorka se v teoretické části práce zabývá tematikou, která je také předmětem části praktické. Celá práce se věnuje grottám jako speciálnímu druhu architektury, ale také speciálnímu druhou většinou plastických sochařských prací. Celá práce ve výkladu tématu postupuje od obecné problematiky grott, aby v závěrečné fázi došla k metodám a jejich záchrany a restaurování.

Na plastice Horníka ze sally terreny k arcibiskupského zámku v Kroměříži. pak ověřuje jak informace uvedené v první části mohou posloužit ke zkvalitnění vlastního restaurování a záchrany významných částí hmoty památky.

V bohatě strukturovaném textu, který je členěn v desetinném systému a připomíná tak spíše texty anglosaských autorů, postupuje jeho autorka od seznámení se s předmětem svého zájmu, tedy plastickou Horníka ze sally terreny arcibiskupského zámku v Kroměříži jeho materiálních strukturách, jejich podobě a významech.

První část diplomové práce zabírající téměř padesát stran textu se diplomantka zabývá architektonickými útvary- grottami a salla terrenami obecně, speciálně v italském umění,

Připomíná rozsáhlý soubor staveb dochovaných dodnes v Itálii nerozlučně spojených s okolními zahradami a krajinou. Italským (a později záalpských) grottovým útvarům zapojeným do většího architektonického celku

Diplomantka popisuje vznik tohoto architektonického útvaru na území Itálie a pak se zabývá jejich šířením a varianty řešení po Evropě.

Poznání historie vzniku grott a salla teren z venkovských užitných budov ztracených mezi vegetací vinic, olivových hájů a jiných sadů umožňuje interpretovat tento druh objektů od prostých objektů určených k odpočinkovému pobytu v době letních veder, v nichž zcela chybí znaky okázalosti, vybroušenosti stavebních detailů a dalších výtvarných, sociálních, kulturních entit, tak jak je tomu po složitějším vývoji u grott a salla terren z novějších období. I když grotty a salla terreny dále plní funkci útočiště v letních horcích, tak převažují funkce společenské. Od klidného místa určeného pro duševní tvorbu a, až po prostory využívané pro bakchanálie inspirované antickými vzory.

Při seznamování se a shromažďování podkladů pro text popisující, analyzující a hodnotící štukovou sochu horníka z hornického sálu sally terreny arcibiskupského zámku v Kroměříži, jejíž vyhodnocení a poznatky o jejích duchovních i hmotných strukturách byly nezbytnou součástí přípravy restaurování této štukové plastiky, nemohla diplomantka ponechat bez povšimnutí nebo přejít do nekonečna opakovanými větami činnost italského štukatéra Baldassara Fontany (1661–1733) na kroměřížském zámku. Zde kromě tří sálů sally terreny vyzdobil četné další místnosti, z nichž se po požáru dochovaly jen ty v přízemí a v suterénu.

Tento krok o fundovanější poznání a hodnocení Fontanovy kroměřížské tvorby vyvolal nutně krok další, kterým byla snaha o poznání děl tohoto štukatéra na Moravě.

Druhá polovina teoretické části práce je tak nejdříve krátkým exkurzem do sochařské většinou plastické tvorby vzniklé na Moravě koncem 17. a v prvních zhruba třech desetiletích století následujícího. Pozornost je při tom zaměřena na interiéry objektů, kde se , vyzdoba provedená tímto italským štukátem a jeho dílnou dochovaly dodnes.

Diplomantku zajímalo téma grotty a salla terreny především v souvislostech s praktickou částí diplomové práce, tedy restaurovanému HORNÍKOVI. Součástí diplomové práce se staly také obecné otázky technologie a výtvarného pojetí štuku, speciálně polychromovaného štuku v českých zemích a zvláště na Moravě na přelomu 17. a 18. století. To nakonec vedlo k pokusu o porovnání dalších jeho moravských prací v rámci pokusu určit místa s výskytem polychromovaného štuku.

Podobně jako v případě italského štukatéra Baldassara Fontany se diplomantka v závěru své práce snažila identifikovat autorský podíl francouzského sochaře Jeana Baptisty Dieussarda (kolem 1640 – po 1702) ,na figurální štukové výzdobě tzv-Hornické grotty a alegorických soch na obou hlavních zámeckých schodištích. Na základě formální analýzy se podařilo připsat Dieussardovi jako pravděpodobnému autorovi i další sochy v dalších sálech sally terreny a v Apollónově grottě.

V předcházejících řádcích byl stručně a sumárně popsán záběr diplomantčiny teoretické magisterské práce

K teoretické části práce se ještě vrátím, nyní však, aby byl zachován sled úvah a postupů naváží další částí závěrečné práce, kterou je vlastní praktická část diplomového úkolu, v tomto případě restaurování plastiky Horníka z tzv. Hornické grotty arcibiskupského zámku v Kroměříži.

Také v případě písemné a obrazové části svého diplomového praktického restaurátorského výkonu se diplomantka drží logického postupu mnohokrát ověřeného v praxi restaurování polychromovaných i nepolychromovaných sochařských děl, ať skulptivních nebo plastických. Znamená to, že postupuje od popisu podoby stěn klenby a podlahy kroměřížské sally terreny. Na to navazuje popis materiálů použitých v Kroměříži, nebo lépe řečeno popis použitých materiálů spjený většinou s popisem technologií jejich užití v Kroměřížské salla terreně. Pojednáno je tedy o konkrétním štukovém sochařském díle, jeho kompozici v rámci výzdoby salla terreny, způsobu zhotovení, povrchových úpravách, to všechno Fontanových původních prací a prací jeho pomocníků.

Na tyto pasáže textu poněkud neorganicky navazuje kapitola „Dřívější opravy a restaurování“ zabývající se některými restaurováními grott v Evropě.

Po níž následuje kapitola „Horniny a další materiály použité pro výzdobu grott(y).“ konkrétně té Kroměřížské.

Významnou kapitolu tvoří následující stránky práce, které se věnují dalším průzkumům.

Po této výpravě do historie existence kroměřížské salla terreny následuje textová část o realizaci konkrétní restaurátorské práce, tedy restaurování plastiky HORNÍKA z tzv. Hornické grotty arcibiskupského zámku v Kroměříži a s tím spojených událostí. Vynechám povinně uváděné identifikační údaje o restaurované památce a povšimnu si údajů o průzkumu. Ten kromě jiného identifikoval dvě barevné povrchové úpravy. Barevnosti je věnována jedna menší kapitola. Uvedeny samostatně jsou

technologické informace o použitých omítkách, maltách a zdivu. Doplněna vyobrazeními je další technologická kapitola, která se zabývá mimo jiné metodami upevňování trojrozměrných prvků, z nichž se skládají struktury výzdoby prostor salla terpeny například kamínků, zlomků materiálů apod.. Popsány jsou také technologie užití a aktuální stavy dalších materiálů užitých při výzdobě, jako je například dřevo, kovy, keramika.

Na dalších dvaceti stránkách je popsán vlastní restaurátorský zásah na části plastické výzdoby grotty.

6. Zkrácená dokumentace restaurování plastiky stojícího horníka z tzv. Hornické grotty arcibiskupského zámku v Kroměříži.

Ze zjištění průzkumu (nálezová a průzkumová zpráva) a jeho vyhodnocení pak vychází projekt - koncept restaurování .

6.3. Koncepce restaurátorského zásahu. z tzv. Hornické grotty arcibiskupského zámku v Kroměříži.

Ta předpokládá jako první krok rozšíření technologických poznatků doposud získaných orientačními průzkumy. Jako závěrečný restaurátorský úkon by mělo být, po uvážlivém rozhodnutí o jejich míře, provedení plastických a barevných retuší.

Pak následuje text pod titulkem.

6.4. Restaurátorský záměr. z tzv. Hornické grotty arcibiskupského zámku v Kroměříži.

Ten počítá se třemi etapami konkrétního restaurátorského procesu při opravě salla terpeny arcibiskupského zámku v Kroměříži. .První je získávání nových informací v rámci čistění, druhá fáze je „konzervativního a zajišťujícího charakteru“, třetí fáze zaměřena spíše na estetické úpravy scelující vzhled plastiky s ohledem na známé skutečnost o původní podobě plastiky.“

Tato věta zřejmě znamená že hlavním smyslem a cílem koncepce restaurování bylo vrátit artefakt do původní podoby. Následuje výčet jednotlivých navrhovaných kroků , na který navazuje popis toho co se skutečně udělalo, který odborný krok se realizoval, a který nebylo potřeba provést (zde uvedeny důvody). . Například: „Horník byl rozebrán ručně, bez pomoci úvazů a kladek..“

6.5.8. konzervování formou anastyulózy“; název kapitoly sice uvádí slovo ANASTYLOZA a mluví v ní o něm, ale když se dobře pročte text, je nutné

připomenout, že pokud se budou pojmy konzervování a restaurování vykládat „ortodoxně“, tak zřejmě nešlo o pouhé zabezpečení beze změny podoby ošetřovaného artefaktu. Oponentovi také chybí v textu diplomové práce zdůvodnění, proč byl vyměněn „starý seschlý dřevěný kolík“ a byl nahrazen skelným vláknem, respektive proč bylo nahrazeno dřevo sklem.??

V kapitola

6.5.13. Zpětné osazení na původní místo.

Tato kapitola „ ač se to nezdá“ je podle názoru oponenta významná pro pochopení „RESTAUROVÁNÍ“ v Čechách na počátku 21. století.

Další kapitola má titulek:

6. 7. Výčet ztrát na památce.

Tento poněkud neobvyklý název kapitoly vyplývá ze snahy diplomantky objektivně popsat nejen průběh vlastního restaurátorského procesu, ale i složitost výběru jednotlivých kroků. Uvědomovala si totiž, že některé kroky realizované restaurátorem v rámci akce – procesu restaurování vytváří nevratné situace, alespoň pokud jde o další trvání hmotné substance restaurované památky.

Většina restaurátorských zpráv již „zavedených“ restaurátorských praktiků se této problematice více - méně elegantně snaží vyhnout. Se zdůvodňováním toho, co se „musí“ nenávratně odstranit, sejmut, jsou většinou potíže,

V případě HORNÍKA z grotty arcibiskupského zámku v Kroměříži jsou jako „odstraněné“ uvedeny zbytky původních kovových armatur (totální koroze), ale především druhotné povrchové úpravy, které nerespektovaly staré úpravy povrchu z velké části dochované. Druhotné úpravy povrchu byly tedy sejmuty a jako finální vzhled po restaurování, tedy restaurátorská interpretace byl prezentován původní, pomocí pigmentů a PARAOIDU B72 retušovaný povrch HORNÍKA. Uplatnil se koncept restaurování, kdy jedním z cílů zásahu je rehabilitace toho předpokládaného původního.

6.8. Doporučený režim památky.

Následující část textu diplomové práce jen dokládá skutečnost, že velký důraz je kladen v současné době především na tzv. preventivní restaurátorskou péči o výtvarné dílo, památku, výtvarný artefakt.

6.8.2.1 Zásadní role mezioborové spolupráce při restaurování.

„petrolog, klimatolog, technolog; restaurátoři pak na základě výsledků průzkumů „!řeší volbu vhodných postupů a materiálů pro konzervování a restaurování“

Úloha interdisciplinarity v oboru restaurování uváděná diplomantkou je skutečně v procesu restaurování základním prvkem. V uvedeném výčtu však chybí oblast společenských věd, v tomto případě restaurování historie umění.

Drobná připomínka.

V textu diplomové práce se třikrát objevuje slovo „konzervativní“ charakter restaurátorského zásahu, Například v koncepci restaurování se uvádí druhá fáze je „konzervativního a zajišťujícího charakteru“,

Podle názoru oponenta jde o mylné užití tohoto slova, , snad by mělo být užito slova „KONZERVAČNÍ“.

Oponent se pokusil postihnout informace, které práce obsahuje a připomenout významné momenty a události, které přináší pro využití v oboru restaurování.

S ohledem na rozsah práce a její význam pro oborové odborné postupy při restaurování plastických sochařských uměleckých děl, však mohl postihnout jen ty nejvýznamnější.

Odbornou úroveň textu, jeho rozsahem a také formální úpravou splnila diplomantka, podle názoru oponenta, požadavky kladené zadavatelem, tj. Universitou Pardubice na závěrečné diplomové - magisterské práce. DOPORUČUJI proto Fakultě restaurování University Pardubice teoretickou diplomovou – magisterskou práci BcA. Pavly Perůtkové PŘIJMOUT a přistoupit k její OBHAJOBĚ.

S odvoláním na výše uvedený text oponentského posudku navrhuji ohodnotit ji známkou VELMI DOBŘE (plus).

PhDr. Vratislav Nejedlý, CSc.

V Praze – Satalicích dne 16. září 2013

I